فصل‌نامه‌ی مطالعات توسعه‌ی اجتماعی- فرهنگی، دوره‌ی هشتم، شماره‌ی ۴، بهار ۹۹، صفحات ۱۷۹-۱۵۱

مقاله پژوهشی

تحلیلی بر رابطه‌ی بین توسعه‌ی گردش‌گری پایدار و بهبود شاخص‌های رفاه اجتماعی در روستاهای شهرستان کوهرنگ

زهرا رییسی دهکردی[۱]، سید ناصر حجازی[۲]، محمدعلی چیت‌ساز[۳]

تاریخ دریافت:۱۳۹۸/۰۴/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۱۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه‌ی بین توسعه‌ی گردش‌گری پایدار و بهبود شاخص‌های رفاه اجتماعی بر اساس تحلیل معادلات ساختاری در روستاهای شهرستان کوهرنگ استان چهارمحال و بختیاری است. با تکیه بر رویکردهای نظری جدید فرضیاتی طرح شده که این تحقیق به روش توصیفی و از نوع همبستگی در صدد آزمون آن‌هاست. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه، همه‌ی ساکنان روستاهای شهرستان کوهرنگ به تعداد ۴۰۵۴۲ نفر هستند که براساس فرمول کوکران ۶۱۶ نفر نمونه با روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. پرسش‌نامه‌های محقق‌ساخته (با استفاده از پشتوانه‌ی نظری موجود) توسعه‌ی گردش‌گری، رفاه اجتماعی به عنوان ابزار تحقیق مورد استفاده قرار گرفتند. تحلیل‌های آماری براساس معادله‌ی ساختاری و با استفاده از برنامه‌ی Spss وAmos انجام یافته است. نتایج نشان داد بین توسعه‌ی گردش‌گری و ابعاد اجتماعی، اقتصادی، حقوقی، آموزشی، جمعیتی و زیستی رفاه اجتماعی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. همچنین مقادیر رگرسیونی مدل ساختاری حاکی از آن است که متغیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی از بین ابعاد رفاه اجتماعی بیش‌ترین اثر را بر بعد اجتماعی(ß = ۰/۴۲) و بعد از آن به ترتیب بر بعد جمعیتی (ß = ۰/۴۰)، بعد اقتصادی (ß =۰/۳۴)، بعد حقوقی (ß =۰/۲۸)، بعد زیستی (ß =۰/۲۷) و کم‌ترین اثر را بر بعد آموزشی رفاه اجتماعی(ß =۰/۲۴) دارد.

واژه‌های کلیدی: بعد اجتماعی؛ بعد اقتصادی؛ بعد آموزشی؛ بعد جمعیتی؛ بعد زیستی

[۱] دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران zahraraisi44@yahoo.com

[۲] استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران (نویسنده‌ی مسوول) hejazinaser@yahoo.com

[۳] استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی،دهاقان، ایران mad3175@yahoo.com

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

مقدمه و بیان مسأله

رفاه اجتماعی خدمتی است که توسط دولت یا سازمان‌های خصوصی برای شهروندان ارائه می‌شود(هریس[1]، ۲۰۱۷: ۱۰۶) و مفهوم و محتوای رفاه اجتماعی در طول چند دهه‌ی اخیر بسیار دگرگون شده و در دهه‌ی ۱۹۷۰ میلادی گفته می‌شد که رفاه اجتماعی مجموعه‌قوانین، برنامه‌ها و خدمات سازمان‌یافته‌ای است که هدف آن تأمین حداقل نیازهای اساسی آحاد جمعیت کشور باشد. اما در دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی رفاه اجتماعی به مجموعه‌شرایطی تلقی می‌شود که در آن خشنودی انسان در زندگی مطرح است(ماکارو،۱۳۸۷: ۸). بهبود رفاه اجتماعی در جهان در حال توسعه همچنان یک اولویت اصلی در دستور کار توسعه‌ی جهانی است؛ زیرا سیاست‌گذاران و شرکای توسعه‌ی بین‌المللی در سراسر جهان تلاش می‌کنند تا سال ۲۰۳۰ اهداف توسعه‌ی پایدار را برآورده سازند(ساکای[2] و همکاران، ۲۰۱۸: ۳۵). رفاه اجتماعی تعبیری است که بیش‌تر به یک وضعیت چند جانبه‌ی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی معطوف است و حفظ شأن انسان‌ها و مسوولیت‌پذیری جامعه در قبال آن و ارتقای توانمندی کلیت جامعه در عرصه‌های فردی و جمعی از اهداف اساسی آن است(قاسمی و همکاران،۱۳۹۲: ۱۳۱). رفاه اجتماعی به مانند هر پدیده‌ی دیگری به سرمایه-گذاری نیاز دارد و شبکه‌ی تولیدکننده‌ی رفاه اجتماعی بالاتر، نیاز به سرمایه‌گذاری با ظرفیت بالاتر دارد(براکاگلیا[3] و همکاران،۲۰۲۰: ۳۲۰). مهم‌ترین شاخص‌های رفاه شامل آموزش، سلامت کودکان و کاهش مرگ‌ومیر، امید به زندگی و توسعه‌ی انسانی است(ساکای[4] و همکاران،۲۰۱۸: ۵۱). بر همین اساس شاخص‌هایی که در ایران برای رفاه اجتماعی در نظر گرفته می‌شود، شامل آموزش و پرورش، بهداشت، درمان، تغذیه، مسکن، اشتغال جمعیت و نیروی انسانی، هزینه و درآمد تأمین اجتماعی است. در کنار شاخص‌های اصلی، چند شاخص فرعی نیز برای رفاه در نظر گرفته می‌شود که شامل گذران اوقات فراغت، دسترسی به تسهیلات فرهنگی، محیط زیست و امنیت فرد در برابر تجاوزات مالی و جانی هستند(مسعود اصل،۱۳۸۸: ۱۴). از طرفی دیگر کاهش سرانه‌ی تولید ناخالص داخلی، مصرف منابع و آلودگی‌های زیست‌محیطی به ویژه آلودگی آب و انتشار گازهای دی‌اکسید کربن خسارات قابل توجهی بر بهزیستی و رفاه اجتماعی ایجاد می‌کنند(لانگ و

[1] Harris
[2] Sakyi
[3] Bracaglia
[4] Sakyi

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

جی[1]،۲۰۱۹: ۱۵۷). وقتی سخن از رفاه اجتماعی به میان می‌آید قطعاً ابعاد مختلفی را در برمی‌گیرد که شامل ابعاد زیستی: مثل سلامت جسمی (در مقابل معلولیت و بیماری) و سلامت روانی (ترکیب جمعیت، هرم سنی، امید به زندگی، تغذیه و...)؛ بعد حقوقی: شامل قوانین حمایت از گروه‌های آسیب‌دیده و آسیب‌پذیر، قوانین مربوط به کودکان، نوجوانان و زنان، قوانین کیفری جزایی در مورد بزهکاری جوانان و آسیب‌های اجتماعی؛ بعد اجتماعی: شامل مسایلی چون امنیت، مهارت اجتماعی، فراغت، اشتغال، خانواده، آسیب اجتماعی، جمعیت، گروه‌های در معرض خطر؛ از جمله زنان و کودکان و مشارکت اجتماعی؛ بعد اقتصادی: شامل بررسی فقر، امنیت، توسعه‌ی اقتصادی، اشتغال، مسکن، سیستم پرداخت یارانه‌ای، اقتصاد خیریه‌ای و غیر انتفاعی، عدالت اجتماعی، حمایت اقتصادی از اقشار آسیب‌پذیر و.... است(زاهدی اصل، ۱۳۸۹: ۵۷). رفاه اجتماعی روستایی مجموعه‌ی سازمان‌یافته‌ای از قوانین، مقررات و سیاست‌هایی را شامل می‌شود که در قالب مؤسسات رفاهی و نهادهای اجتماعی به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای مادی و معنوی و تأمین سعادت انسان ارائه می‌شود تا زمینه‌ی رشد و تعالی او را در نقاط روستایی تأمین کند. رویکردهای توسعه نمایان‌گر این مطلب است که ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی روستایی تابعی از عوامل و پدیده‌های مختلف است که گردش‌گری یکی از این پدیده‌هاست. اگر توسعه و شکوفایی صنعت گردش‌گری را در روستاها به عنوان یک واسطه‌ی مهم معرفی شود، مسلم است که برای رسیدن به ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی در مناطق روستایی گامی بزرگ برداشته شده است. برای توسعه‌ی اقتصادی در قلمرو ملی، گردش‌گری به عنوان یکی از منابع درآمد و ایجاد اشتغال می‌تواند رهیافتی باشد که دیگر فعالیت‌های اقتصادی کم‌تر می‌توانند سودی به جامعه برسانند و گسترش رقابت گردش‌گری در جوامع به توسعه‌ی انسانی و تقویت پیوندهای متقابل با واسطه منجر می‌شود(کروز[2] و همکاران، ۲۰۲۰: ۱۵). پس دلیل اصلی برای توسعه‌ی گردش‌گری کاهش فقر مالی در جامعه و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی همراه با تحولات اجتماعی در جامعه است(نرگسی و همکاران،۱۳۹۷: ۴۱). بر همین اساس نیز فراتحلیل ۲۲۲ مقاله‌ی پژوهشی گردش‌گری نشان داده که آینده‌ی گردش‌گری در یک مسیر پایدار و استفاده از آن به عنوان وسیله‌ای برای توسعه‌ی پایدار است(وندیراد[3]،۲۰۱۹: ۱۰۳). بنابراین توسعه‌ی گردش‌گری موضوعی مهم در

[1] Long & Ji
[2] Croes
[3] Wondirad

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

زمینه‌ی مطالعات گردش‌گری و منطقه‌ای است و در زمینه‌های توسعه‌ی اقتصادی بهتر گردش‌گری، عوامل مکانی و فضایی، نقش کلیدی را ایفا می‌کنند. بر همین اساس توجه به گردش‌گری باید بر مبنای توجه به مکان و فضا باشد(جین[1] و همکاران،۲۰۱۹: ۹) و برای توسعه‌ی پایدار گردش‌گری در مورد اجرای اهداف توسعه‌ی پایدار سازمان ملل ارائه‌ی یک چارچوب مفهومی بر مبنای ترکیب سه نظریه‌ی ذی‌نفعان، تجزیه و تحلیل شبکه‌های اجتماعی و نظریه‌ی بازیگران شبکه‌ای لازم است تا بر این اساس بتوان شاهد توسعه‌ی پایدار گردش‌گری بود(نگویان[2] و همکاران،۲۰۱۹: ۱). از طرف دیگر، مشارکت جامعه در مراکز گردش‌گری به عنوان ابزاری برای القای توسعه‌ی پایدار گردش‌گری در کانون توجه قرار گرفته است و مشارکت جوامع در توسعه‌ی گردش‌گری به پیشینه‌ی اقتصادی جوامع متکی است. بنابراین در محلی که جامعه از نظر اقتصادی ضعیف است، اطمینان از مشارکت جامعه در بحث گردش‌گری چالش‌برانگیز است. این امر به نوبه‌ی خود، روی کارآیی پایدار زمین و استفاده از منابع تأثیر منفی می‌گذارد و منجر به ویرانی غیر قابل برگشت به روی زیستگاهای حساس از نظر زیست‌محیطی مانند پارک‌های ملی و کوهستان‌ها می‌شود(واندیراد و اونتو[3]،۲۰۱۹: ۳). در ابعاد مثبت آن نیز توسعه‌ی گردش‌گری می‌تواند منبع بسیار مهمی برای اشتغال‌زایی نیروی کار غیر ماهر به ویژه زنان و مهاجران فقیر روستایی نیز باشد. این اشتغال می‌تواند در بخش‌های مرتبط با گردش‌گری نظیر صنعت و کشاورزی انجام شود. به علت این‌که بخش کشاورزی نسبتاً کاربر است، بنابراین سرمایه‌گذاری در آن می‌تواند اشتغال گسترده‌تری را فراهم کند(تقدیسی و همکاران،۱۳۹۱: ۱۲۱). در برخی از کشورهای توسعه‌یافته، درآمد حاصل از گردش‌گری با درآمد حاصل از صادرات نفت کشورهای نفت‌خیز برابری می‌کند(ویور[4]، ۲۰۱۳: ۵۵).

هرچند توسعه‌ی گردش‌گری دارای مزایای زیادی برای جامعه‌ی روستایی است، اما این توسعه در مناطق روستایی با مناقشاتی همراه است و همیشه توسعه‌ی گردشگری در مناطق روستایی با مسایلی روبه‌روست. در این راستا می‌توان به مسایلی مانند؛ سلب مالکیت زمین، توزیع درآمد بلیط، حقوق فروشندگی، حقوق مدیریت گردش‌گری، تخریب خانه‌ها، ساختمان اقامت و محدودیت‌های

[1] Jin
[2] Nguyen
[3] Wondirad & Ewnetu
[4] Weaver

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

ورود به روستا اشاره کرد. علاوه بر این محدودیت‌هایی در حفظ منافع مردم محلی وجود دارد که باید به آن‌ها توجه شود(وانگ و یوتسوموتو[1]،۲۰۱۹: ۱۸۸). سفر به مقاصد بکر و کوهستانی و روستایی با گذشت زمان بسیار افزایش یافته است و توسعه‌ی گردشگری راهکاری برای کاهش فقر در این مقاصد بکر است(منتانا و مکوادا[2]،۲۰۱۸: ۵۹). همچنین گردشگری روستایی با ایجاد اشتغال، افزایش سطوح درآمد، متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی، افزایش سطح آگاهی‌های اجتماعی و ایجاد روابط اجتماعی گسترده بین جامعه‌ی میزبان و مهمان به حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی کمک کرده و با جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه و بهینه‌سازی بهره‌برداری از زمین به توسعه‌ی روستایی پایدار کمک می‌کند. پس به طور کلی می‌توان گفت که گردشگری روستایی با توسعه‌ی فعالیت‌های مکمل‌بخش کشاورزی، اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای خانواده‌های روستایی موجب بهبود فرآیند توسعه‌ی روستایی را فراهم می‌سازد. بنابراین توسعه و شکوفایی گردشگری روستایی باعث ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی در مناطق روستایی از منظر توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی، محیطی، نهادی و فرهنگی می‌شود و توسعه‌ی گردشگری تلاش در جهت ایجاد توازن بین اثرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی گردشگری است(فرجی‌ملایی و همکاران،۱۳۹۶: ۱۵۲). در کل سیاست‌های جامع گردشگری به توسعه‌ی پایدار در یک چارچوب اجتماعی گسترده منتهی می‌شود(شنگ و سویی[3]، ۲۰۰۹: ۴۱۹). همان‌طور که بیان شد گردشگری امتیازات قابل ملاحظه‌ای را برای نواحی روستایی از طریق درآمدهای زیرساختی ایجاد می‌نماید؛ به طوری که گردشگری در سطح محلی برای صاحبان تجارت با سرمایه‌ی اندک امکان رشد را فراهم می‌سازد و از طرفی در کنار فعالیت‌های دیگر مانند کشاورزی تأثیر مطلوبی بر میزان افزایش درآمدها و کاهش نابرابری‌های اقتصادی و رفاه خانوارها دارد؛ چراکه رفاه در کشورهای توسعه‌یافته محصول توسعه‌ی زیرساخت در حوزه‌ی حمل و نقل است که بر اساس آن بازار حمل و نقل مسافر و گردشگر یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌هاست(براکاگلیا[4] و همکاران،۲۰۲۰: ۳۲۱). بر همین اساس سه شاخص زیرساخت‌ها، مؤسسات و کارآیی بازار به عنوان شاخص‌های تسهیل تجارت بر رفاه اجتماعی تأثیر دارند و تسهیل تجارت بهتر منجر به

[1] Wang & Yotsumoto
[2] Mutana & Mukwada
[3] Sheng & Tsui
[4] Bracaglia

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

بهبود نتایج رفاه اجتماعی می‌شود(ساکای[1] و همکاران،۲۰۱۸: ۵۰).

هرچند همواره روستاهای شهرستان کوهرنگ در استان چهارمحال و بختیاری به لحاظ موقعیت ممتاز جغرافیایی و بهره‌مندی از توان‌های بسیار در حوزه‌ی طبیعت‌گردی، گردش‌گری روستایی و کشاورزی از پدیده‌ی گردش‌گری تأثیر پذیرفته و بر آن تأثیرگذار بوده‌اند، اما به دلیل عدم شناخت دقیق و علمی از توان‌ها و تنگناها و قابلیت‌های آن‌ها و فقدان یک برنامه‌ریزی جامع و نظام‌مند در بهره‌برداری از قابلیت‌های موجود تاکنون از این توان‌ها در راستای هدایت روندها و فرآیندهای طبیعی، اجتماعی و اقتصادی برای دست‌یابی به توسعه‌ی پایدار بهره‌گیری نشده است. در حال حاضر گردش‌گری در حال تبدیل‌شدن به یکی از ارکان اصلی اقتصاد روستایی و منبعی بالقوه برای تنوع‌بخشی به آن در راستای نیل به توسعه‌ی پایدار روستایی است. به عبارت دیگر، گردش‌گری روستایی به عنوان ابزاری برای دست‌یابی به رشد اقتصادی و اجتماعی و نیز بازآفرینی مد نظر قرار گرفته و تاکنون اقدامات متعددی در زمینه‌ی توسعه‌ی گردش‌گری به عنوان منبع مؤثر ارتقای درآمد و اشتغال‌زایی در نواحی روستایی انجام شده است(شارپلی،۱۳۸۰: ۴۱). بنابراین رشد و توسعه‌ی فعالیت گردش‌گری می‌تواند باعث بروز تغییرات عمیق در بسیاری از شاخص‌های عینی و ذهنی، ویژگی‌های کلان اقتصادی، فرهنگی و محیطی جوامع مقصد شود. تاکنون صنعت جهان‌گردی بیش از صدها میلیون فرصت شغلی مستقیم ایجاد کرده و مبنای تحولات شگرف اقتصادی - اجتماعی در سراسر جهان قرار گرفته است(سازمان جهانی گردش‌گری، ۲۰۱۹). از این رو با توجه به ویژگی بارز گردش‌گری روستایی، به مثابه یکی از مردمی‌ترین اشکال گردش‌گری، می‌توان انتظار داشت که این صنعت، از یک سو، به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت‌های روستایی و از سوی دیگر، با جذب مازاد نیروی انسانی، به ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک کند و بدین ترتیب، فرصتی برای توسعه‌ی همه‌جانبه قلمداد شود. گردش‌گری نقش مهمی در ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی از منظر بهبود وضعیت مسکن، بهزیستی فرد، تقویت سرمایه‌ی اجتماعی، تقویت مشارکت ساکنان روستاها به عنوان ذی‌نفعان در طرح‌های توسعه‌ی روستایی و تقویت پایداری اجتماعی، ایجاد ارتباطات اجتماعی، ارتقای بهروه‌وری به دلیل افزایش آگاهی و کاهش تعارضات دسته جمعی و تقویت زیرساخت‌های آموزشی و بهداشتی در مناطق روستایی دارد. برای توسعه‌ی گردش‌گری روستایی و اثرات مثبتی که در ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی

[1] Sakyi

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

در روستاهای شهرستان کوهرنگ دارد، باید زیربناهای گـردش‌گـری از جملـه تـأمین آب و بـرق، سیستم دفع زباله و فاضلاب و مخابرات توسعه پیدا کنند. با توجه به آن‌چه که ذکـر شـد، مسـأله‌ی اساسی تحقیق این است که نقش و توان گردش‌گری منطقه‌ی کوهرنـگ در توسـعه‌ی اجتمـاعی و اقتصادی و افزایش رفاه اجتماعی ساکنان منطقه به چه میزان اسـت؟ یـا بـه عبـارت دیگـر، آیـا بـا توسعه‌ی گردش‌گری می‌توان نابرابری‌های اجتماعی–اقتصادی را به حداقل رسانده و رفاه اجتماعی را بهبود بخشید؟

پیشینه‌ی پژوهش

در زمینه‌ی تأثیر گردش‌گری روستایی بر بهبود معیشت روستاییان پژوهش‌هایی انجام گرفته است که در ذیل به اصلی‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

سیر و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «نقش گردش‌گری در اشتغال‌زایی مناطق روستایی، مطالعه‌ی موردی شهرستان فیروزکوه» بیان کردند که گردش‌گری در روستاهای جلیزجند، بادرود خمده و مزداران بر افزایش اشتغال در روستا نقش مؤثری داشته است. اشتغال‌زایی در زمینه‌ی عرضه و فروش محصولات زراعی و باغی، اجاره‌ی منزل و ویلا یا سوئیت، خدمات‌رسانی به گردش‌گران عرضه و فروش محصولات دامی و در نهایت فروش صنایع‌دستی بوده است. به‌علاوه بیش از پاسخ‌دهندگان اظهار داشتند مشاغل ایجادشده را اهالی بومی اداره می‌کنند.

خشنود و همکاران (۱۳۹۶) «تأثیر گردش‌گری خانه‌های دوم بر اقتصاد روستایی دهستان ابر شیوه در شهرستان دماوند» را بررسی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد که گردش‌گری خانه‌های دوم به‌عنوان عامل مؤثر و محرک برای اشتغال‌زایی، افزایش درآمد، افزایش رفاه عمومی روستاییان و در راستای اصول توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بوده است. همچنین گسترش روزافزون خانه‌های دوم در نواحی روستایی بدون هیچ‌گونه نظارت و برنامه‌ریزی موجب بروز مشکلات اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی در روستاها می‌شود.

رومیانی و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای با عنوان «برآورد و سنجش رابطه‌ی اثرگذاری گردش‌گری با کاهش فقر در مناطق روستایی به این نتایج دست یافتند» که توسعه‌ی گردش‌گری روستایی در بعد اقتصادی در مواردی از قبیل ایجاد اشتغال غیر کشاورزی، بهبود زیرساخت‌های

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

خدماتی، توسعه‌ی فعالیت‌های کارآفرینی و تنوع‌بخشی به منابع درآمدی در روستاهای گردش-گرپذیر موفق عمل کرده است.

مهدی مودودی در سال (۱۳۹۴) «نقش گردش‌گری در توانمندسازی نواحی روستایی» را مطالعه و بررسی کرده است. این پژوهش با هدف بررسی نقش گردش‌گری روستایی در توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی ۱۳ روستای هدف گردش‌گری استان گلستان انجام شده است. نتایج تحقیق حاکی از این است که توسعه‌ی گردش‌گری در روستاهای هدف استان گلستان در ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و توسعه‌ی زیرساخت‌ها تأثیر مثبتی داشته است، همچنین نقش گردش‌گری باعث ایجاد تعامل و افزایش آگاهی مشارکت و حضور بیش‌تر زنان شده است. اما توسعه‌ی گردش‌گری در منطقه، دارای پیامدهای منفی زیست‌محیطی نیز بوده است. برای افزایش ماندگاری گردش‌گران روستایی کاهش آثار سوء زیست‌محیطی و بهبود راه‌های دسترسی، توسعه‌ی اقامت‌گاه‌ها و ارتقای خدمات بهداشتی و درمانی از اولویت بالایی برخوردار است.

صیدایی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای تحت عنوان «سنجش تأثیرات اقتصادی و اجتماعی–فرهنگی توسعه‌ی گردش‌گری نمونه‌ی موردی شهر کرمانشاه» به بررسی اثرات اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی جامعه‌ی محلی می‌پردازد. مهم‌ترین اثر توسعه‌ی گردش‌گری را ایجاد اشتغال و درآمد و کاهش بیکاری منطقه می‌داند. این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی و تحلیل است و به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی و رگرسیون خطی ساده استفاده شده و تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام گردیده است.

جمعه‌پور و احمدی در سال (۱۳۹۰) مطالعه‌ای را با عنوان «تأثیر گردش‌گری بر معیشت پایدار روستایی به‌صورت مطالعه‌ی موردی در روستای برغان شهرستان ساوجبلاغ» انجام دادند. نتایج کلی این تحقیق نشان داد که گردش‌گری در روستای برغان، اگرچه باعث به وجود آمدن اشتغال و در نتیجه درآمد مرتبط با گردش‌گری و نیز کمک به رشد برخی از فعالیت‌های روستایی مانند باغ-داری و خدمات شده است، اما این تأثیر بسیار محدود بوده و تنها برخی از خانوارها را در برگرفت. همچنین به علت نبود نهاد محلی و متولی متخصص گردش‌گری، منافع عمومی گردش-گری برای کل جامعه‌ی محلی محقق نگردید. در مجموع گردش‌گری بر جنبه‌های دیگری چون مسایل اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی در این روستا تأثیر مثبت چندانی نداشته و در مواردی تأثیرات منفی اجتماعی و زیست‌محیطی به همراه داشته است.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

واندیراد[1] (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «مشارکت جامعه در توسعه‌ی گردش‌گری به عنوان ابزاری برای تقویت پایدار اراضی و شیوه‌های استفاده از منابع در یک محیط پارک ملی» به تحلیل آینده‌ی گردش‌گری و رابطه‌ی آن با محیط زیست پرداخته‌اند. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که مشارکت جامعه در مراکز گردش‌گری به عنوان ابزاری برای القای توسعه‌ی پایدار گردش‌گری در کانون توجه قرار گرفته است و مشارکت جوامع در توسعه‌ی گردش‌گری به پیشینه‌ی اقتصادی جوامع متکی است. بنابراین در محلی که جامعه از نظر اقتصادی ضعیف است، اطمینان از مشارکت جامعه در بحث گردش‌گری چالش‌برانگیز است. این امر به نوبه‌ی خود، روی کارآیی پایدار زمین و استفاده از منابع تأثیر منفی می‌گذارد و منجر به ویرانی غیرقابل برگشت به روی زیستگاهای حساس از نظر زیست‌محیطی مانند پارک‌های ملی و کوهستان‌ها می‌شود.

چوئن وهاپکینز[2] (۲۰۱۹) نشان دادند که آینده‌ی گردش‌گری بیش‌تر متمرکز بر وضعیت حمل و نقل گردش‌گری است و حمل و نقل گردش‌گری در آینده از نوع اتوماسیونی خواهد بود و در آینده، گردش‌گران از طریق شاتل و تاکسی‌های هوایی بدون راننده جابه‌جا می‌شوند و سبک گردش‌گری متفاوتی برای آینده پیش‌بینی می‌شود. همچنین این نوع حمل و نقل به فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی جدیدی برای فضاهای گردش‌گری منتهی می‌شود.

پتروویچ[3] (۲۰۱۷) در مقاله‌ای تحت عنوان «گردش‌گری به‌عنوان یک رویکرد توسعه‌ی پایدار روستایی در کشورهای سوسیالیستی، مطالعه‌ی تطبیقی صربستان و اسلوونی» بیان می‌کند که نتایج مطالعات حاکی از آن است که توسعه‌ی گردش‌گری در مناطق روستایی صربستان و اسلوونی نقش مهمی در بهبود رابطه‌ی متقابل دوستانه بین ساکنان و بازدیدکنندگان و ارتباط آسان بین آن‌ها شده و همچنین به بهبود کیفیت زیرساخت‌ها و مراکز بهداشتی، تنوع اقتصادی و اشتغال روستایی کمک کرده است.

رجمی[4] (۲۰۱۶) گردش‌گری روستایی را در نپال با محوریت توسعه و پایداری بررسی کرده است. نتایج نشان می‌دهد که توسعه‌ی گردش‌گری از طریق مشارکت مردم محلی، ارتقای آموزش

[1] Vandyrad
[2] Chuen & Hopkins
[3] Petrovic
[4] Regmi

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

و مهارت به جامعه در بهبود خدمات بهداشتی، امنیت غذایی، آگاهی درباره حفاظت از محیط‌زیست و متنوع‌سازی اقتصاد محلی مؤثر است.

مورگان[1] و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی گردش‌گری اجتماعی و رفاه در زندگی آینده پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که بین انگیزه به سفر و اقتصاد رابطه‌ی مستقیم وجود دارد و سفرهای گردش‌گری به صورت اجتماعی می‌تواند تأثیر مثبتی بر سلامت ذهنی، افزایش رفاه و سطح تعامل اجتماعی و افزایش اعتمادبه‌نفس افراد مسن با دیگر گروه‌ها داشته باشد.

«گردش‌گری و رفاه اجتماعی با رویکردی بر افزایش صادرات» عنوان پژوهشی است که توسط کاپلند[2] و در سال ۲۰۱۲ صورت گرفته است وی در پژوهش خود به این نتیجه رسیده است توسعه‌ی گردش‌گری و از آن جمله گردش‌گری روستایی در مناطقی که امکان صادرات انواع محصولات تولیدی وجود دارد، از قابلیت‌های زیادی برای دست‌یابی به پایداری اجتماعی و اقتصادی برخوردار است. همچنین وی با توجه به یافته‌های پژوهش خود بیان داشته است که گردش‌گری در این‌گونه مناطق امکان بیش‌تری برای مطرح‌شدن دارد؛ زیرا از کالاهای صادراتی به‌عنوان ابزار تبلیغی برای خود استفاده می‌کند.

در مطالعه‌ای که با کوشش پانیک[3] و همکاران در سال (۲۰۱۱) انجام شد، مجتمع توریسم روستایی در مجارستان[4] مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت. نتایج این مطالعه بر اهمیت‌دادن به اجتماعات محلی با در نظر گرفتن یک‌روند سازماندهی و همچنین روشن‌نمودن نقش مدیران واسطه تأکید خاصی نمود؛ چراکه این امر اعتماد را بین افرادی که برای توریسم‌های روستایی خدمات فراهم می‌نمایند، ایجاد می‌کند. موفقیت در ارتباط کلامی و نیز تعاون در میان فعالان روستایی بستری مناسب را در جوامع محلی ایجاد نموده و شبکه‌ی اشتغال توریسمی همانند هتل‌ها و رستوران‌ها را که پذیرنده‌ی تعداد زیادی توریست می‌باشد تحت تأثیر قرار می‌دهد. بیش‌تر یافته‌های مهم در این تحقیق که از تجزیه و تحلیل کیفی داده‌ها به دست آمد، بر اهمیت بازارهای محلی در جهت تقویت رفاه اجتماعی روستاها تأکید شده است.

[1] Morgan
[2] Copeland
[3] Panyik
[4] Integrated Rural Tourism

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

لیو[1] در سال (۲۰۰۶) توریسم در مناطق روستایی را به صورت مطالعه‌ی موردی در منطقه‌ی کداه مالزی مورد بحث و بررسی قرار داد. در این ناحیه سه رهیافت برنامه‌ریزی ناحیه‌ای، اجتناب از تشکیلات تکراری و غیر ضروری و نیز برنامه‌ریزی برای زنان خانه‌دار و خانواده‌ها مورد توجه قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد که توریسم برای بسیاری از تشکیلات مرتبط با این صنعت ایجاد درآمد تجاری نموده؛ ولی با این حال این صنعت محدودیت‌هایی را نیز برای محیط زیست روستا پدید آورده است. استفاده از عنصر مشارکت به صورت محلی در این صنعت به ایجاد درآمد مطلوب و پایدار در مناطق روستایی کمک نموده و این صنعت همواره به عنوان منبع درآمدی تکمیلی در کنار فعالیت‌های کشاورزی رایج در روستا عمل نموده است. تأمین سرمایه‌ی مالی برای مؤسسات محلی و توجه به برنامه‌های آموزشی بسیار مهم بوده، چراکه سطح مدیریت پایین در این مناطق تحرک کاری بالایی را می‌طلبد و این امر در بازار کار محلی و خویشاوندی رایج در مناطق روستایی ضرورت آموزش‌های حرفه‌ای خاص توریسمی را ایجاب می‌نماید.

همچنین لانکوار[2] (۲۰۰۲) در ذکر اثر مثبت فرهنگی گردشگری بیان می‌دارد که گردشگری فرصت آشنایی با نظام‌های ارزشی گوناگون و تفاوت‌های آن‌ها را فراهم می‌کنند و از همین رو وسیله‌ای برای وحدت خانواده‌ی بشر و تغییر و رشد اجتماعی، همبستگی انسان با جهان هستی، بازسازی و پرورش شخصیت انسانی، پایان بخشیدن به جدایی مردم و مساعدکردن زمینه‌ی نابودی پیش‌داوری‌های شوم است(لانکوار،۲۰۰۲: ۵۶).

فلیشر[3] (۲۰۰۰) در پژوهشی با عنوان راه‌های پشتیبانی از گردشگری روستایی به این نتیجه رسیده است که حمایت عمومی از گردشگری در مقیاس کوچک و در مناطق روستایی در روند توسعه‌ی اجتماعی و همچنین افزایش رفاه عمومی در روستاها بسیار بااهمیت است. نتایج حاصل از یافته‌های وی گویای این واقعیت است که با توجه به مقرون‌به‌صرفه‌بودن و تجزیه و تحلیل هزینه –فایده، گردشگری در روستاها از قابلیت بسیار بالایی برای زدودن فقر و نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی برخوردار است.

[1] Liu
[2] Lanquar
[3] Fleischer

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

چارچوب نظری پژوهش

در این پژوهش با رجوع به دیدگاه‌های نظری و منابع تجربی و بهره‌گیری از نتایج به‌دست‌آمده از مرور آن‌ها و با نوجه به مختصات میدان مورد مطالعه چارچوب نظری تنظیم و در قالب آن فرضیه‌های اصلی ارائه گردید.

مبانی نظری این رساله مبتنی بر نظریه‌ی کارکردگرایی است. در این نظریه، کارکرد به‌عنوان سودمندی، خدمات، در امور علّی به معنی نقش یا اثر تعریف شده است. بر اساس این نظریه، هر پدیده‌ی اجتماعی دارای کارکردهای متفاوتی شامل کارکردهای پنهان و آشکار است و بایستی بین این دو کارکرد تفاوت قایل شد. در این تحقیق گردش‌گری به عنوان علتی است برای وجود اثرات و تغییراتی که به‌واسطه‌ی وجود آن در جوامع روستایی رخ می‌دهد و دارای کارکردهای آشکار مانند تغییرات وضعیت اقتصادی، کالبدی و وضعیت بهداشتی است. همچنین تغییرات در باورها و فرهنگ‌ها از جمله کارکردهای پنهان آن به شمار می‌آید. بنابراین مبانی نظری و پایه‌ی تئوریک گردش‌گری در نقاط روستایی بر نظریه‌ی کارکردگرایی استوار است. اما نگرش‌ها و رویکردهای گوناگونی در نقش گردش‌گری در توسعه‌ی روستایی وجود دارد. از بین نگرش‌های مختلف، نگرش گردش‌گری به‌عنوان ابزاری برای توسعه‌ی پایدار روستایی و توانمندسازی جوامع روستایی و رویکرد تفکیکی با استفاده از مدل چرخه‌ی عمر باتلر [1]و شاخص رنجش داکسی[2] برای سنجش نقش گردش‌گری در توانمندسازی نواحی روستایی مورد استفاده قرار گرفته است.

برای مطالعه‌ی تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری بر رفاه اجتماعی از نظریات باتلر و داکسی استفاده شده است.

مراحل نظریه‌ی چرخه‌ی عمر باتلر عبارت‌اند از:

مرحله‌ی اول – اکتشاف: در ابتدا حضور تعداد کم گردش‌گر و منطقه بدون زیرساخت‌های گردش‌گری است.

مرحله‌ی دوم- مشارکت: یعنی سرمایه‌گذاری‌های محلی جهت رونق گردش‌گری شکل می‌گیرد.

[1] Butler
[2] Doxey

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

مرحله‌ی سوم- توسعه: یعنی به تعداد گردشگران به‌سرعت افزوده می‌شود و بازدیدکنندگان از خارج منطقه وارد می‌شوند.

مرحله‌ی چهارم- تثبیت: یعنی رشد آرام، تبلیغات وسیع جهت غلبه بر گردشگری فصلی و توسعه‌ی بازارهای جدید، اکثر گردشگران جذب می‌شوند و ساکنان به گردشگری اهمیت می‌دهند.

مرحله‌ی پنجم- رکود: که در این مرحله تعداد بازدیدکنندگان روندی نزولی دارد. به علت وابستگی به حضور گردشگر، نرخ اشتغال رو به کاهش می‌رود.

مرحله‌ی ششم- نزول: کاهش فضایی و عددی بازارهای سرمایه‌گذاری خارجی که جایگزین سرمایه‌گذاری داخلی شده بود، منطقه را ترک می‌کند و زیرساخت‌هایی که برای گردشگری ایجاد شده بود تغییر کاربری می‌دهد.

و مرحله‌ی هفتم- احیاء: به طور کامل جاذبه‌های جدید جایگزین قبل می‌شود. وجه به آستانه‌های تحمل ظرفیت طبیعی و اجتماعی منطقه، موجب خروج از بحران خواهد شد(میسون،۱۳۸۷: ۴۰).

همچنین بر اساس روند توسعه‌ی گردشگری، داکسی شاخص رنجشی را تعریف کرده است:

۱- خشنودی: حضور دیدارکنندگان مطلوب است و برنامه‌ریزی کمی وجود دارد.

۲- بی‌تفاوتی: به دیدارکنندگان کم‌توجهی شده و روابط بیش‌تر حالت رسمی پیدا می‌کند.

۳- رنجش: گردشگری به اشباع نزدیک شده و مردم محلی نسبت به آن دچار تردید و بدگمانی شده‌اند. برنامه‌ریزان سعی در کنترل گردشگری از طریق افزایش زیرساخت‌ها (به‌جای محدودنمودن رشد) دارند.

۴- خصومت: اصطلاح آزردگی و رنجش در این‌جا کامل می‌شود و برنامه‌ریزی جنبه‌ی درمانی پیدا می‌کنند؛ اما ترفیعات به‌منظور جبران شهرت رو به افول تفریح‌گاه، افزایش می‌یابد- (مسیون،۱۳۸۷: ۸۹).

مطابق نظریات آن‌ها میزان فروش یک محصول جدید به‌آرامی رشد و پس از آن رشد سریعی را تجربه می‌کند تا جایی که به ثبات و افول برسد. به‌کارگیری این مدل در مورد مقصدهای گردشگری نشان‌گر این است که تفریح‌گاه‌ها در طول زمان توسعه‌یافته و تغییر می‌کند و در این فرآیند مراحل اکتشاف و توسعه وجود دارد. در واقع نظریه‌ی چرخه‌ی عمر باتلر و شاخص رنجش داکسی به عنوان ابزارهایی برای سنجش اثرات گردشگری و شناسایی بازخوردهایی برای ادامه‌ی

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

فعالیت سیستم گردش‌گری مورد استفاده قرار می‌گیرند. لانکوار در رابطه با اثر مثبت اجتماعی و فرهنگی توسعه‌ی گردش‌گری بیان می‌دارد که گردش‌گری فرصت آشنایی با نظام‌های ارزشی گوناگون و تفاوت‌های آن‌ها را فراهم می‌کند و از همین رو وسیله‌ای برای وحدت خانواده‌ی بشر و تغییر و رشد اجتماعی، همبستگی انسان با جهان هستی، بازسازی و پرورش شخصیت انسانی، پایان‌بخشیدن به جدایی مردم و مساعدکردن زمینه‌ی نابودی پیش‌داوری‌های شوم است(لانکوار، ۱۳۸۱: ۵۶).

آپوستولوپولوس[1] بیان می‌کند که یکی از مهم‌ترین توجیهات برای توسعه‌ی گردشگری، اثر درآمدزا و اشتغال‌زایی آن است. ازآن‌جاکه گردش‌گری بیش از سایر عوامل تولید از عامل کار استفاده می‌کند، موجب بالارفتن سطح اشتغال می‌گردد و بیان می‌کند که گردش‌گری می‌تواند به توسعه‌ی اجتماعات زراعی فقیر بینجامد. در این مناطق بومیان یا صاحب‌اختیاران ملی یا آژانس‌های بین‌المللی یا همه آن‌ها در جست‌وجوی امکانات دیگر می‌روند. آن‌ها ممکن است خود و دهکده‌هایشان را به جاذبه‌های گردش‌گری تبدیل و برای جلب گردش‌گران بین‌المللی رقابت کنند(آپوستولوپولوس،۱۳۸۴: ۸۴)

بر اساس نظریه‌ی مازلو[2] انسان موجودی نیازمند است که درجه‌ی کام‌روایی او تابعی از تأمین نیازهاست. بنابراین رضایت‌مندی توریستی نیز تابعی از تأمین نیازهای انسان در بعد توریست است و نوع نگرش توریست نیز تابعی از رضایت‌مندی توریستی است. طبق نظر تایلمن[3] رضایت‌مندی توریستی تابعی از تأمین نیازهای یک توریست در جامعه‌ی میزبان است. بنابراین محیط اجتماعی جامعه‌ی میزبان باید پذیرای یک توریست باشد و به نیازهای اجتماعی هنجارمند او پاسخ گوید تا به تأمین نیازهای اجتماعی نایل شود.

آمارتیاسن[4] یک متغیر مهم در رفاه اجتماعی را آزادی افراد دانسته که هرگاه به آزادی توجه نشود، رفاه اجتماعی آن‌ها کاهش می‌یابد به‌طورکلی، آمارتیاسن مباحث اقتصادی را در زمینه‌های اجتماعی مطرح کرده و اعتقاد دارد که بدون در نظر گرفتن یکی از این دو بعد، نمی‌توان به رفاه اجتماعی پایدار دست‌یافت. (فلربی[5] ۲۰۱۲:۲۰-۲۲).

[1] Apostolopoulos
[2] Mazelo
[3] Tyman
[4] Amartyasen
[5] Fleurbeay

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

فرضیات پژوهش

- توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد اجتماعی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.
- توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد اقتصادی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.
- توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد زیستی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.

توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد حقوقی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.

- توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد آموزشی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.
- توسعه‌ی گردش‌گری بر بعد جمعیتی رفاه اجتماعی تأثیر دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش در چارچوب روش‌شناسی کمّی قرار گرفته و با استفاده از روش پیمایش داده‌ها گردآوری شده است. از نظر زمانی، مقطعی و از نظر هدف، کاربردی است. برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه استفاده شده و داده‌های مورد نیاز از طریق تکنیک‌های کمّی مورد تحلیل قرارگرفته است. به لحاظ ماهیت علی معلولی و تحلیل مسیر براساس معادلات ساختاری انجام گرفته است و برای سنجش رابطه بین متغیرها و بررسی فرضیات تحقیق از پرسش‌نامه‌ی محقق-ساخته که پایایی آن ۰/۷۴ و روایی آن توسط چندین تن از اساتید تأیید شده استفاده شده است.

جامعه‌ی آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری مورد مطالعه، همه‌ی ساکنان روستاهای شهرستان کوهرنگ است که جمعیت ساکنان این روستاها مطابق با آخرین سرشماری که در سال ۱۳۹۵ انجام شده، ۴۰۵۴۲ نفر است و از آن‌جایی که دسترسی به کلیه‌ی افراد ساکن در این شهرستان میسر نبود، برای مطالعه‌ی نمونه‌ای برابر با ۶۱۶ نفر با استفاده از فرمول کوکران از این حجم انتخاب گردید تا بتوانیم نتایج به‌دست-آمده از آن را با ضریب اطمینان قابل قبول به کل جامعه‌ی آماری تعمیم دهیم. روش نمونه‌گیری به‌کاربرده‌شده سهمیه‌ای است. نمونه‌گیری سهمیه‌ای روشی از نمونه‌گیری غیر احتمالی است که در آن برای هریک از طبقات یا زیرگروه‌های جامعه‌ی مورد مطالعه سهمیه‌ای در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش دسترسی به اسامی ساکنین روستاها غیرممکن است؛ پس روش نمونه‌گیری غیر احتمالی انتخاب می‌شود و ازآن‌جایی که جامعه‌ی مورد مطالعه به روستاهای گردش‌گرپذیر و غیر گردش‌گرپذیر تقسیم شده است پس باید روشی انتخاب شود که درصد جامعه‌ی آماری در آن لحاظ شود که در روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای این مقدار لحاظ شده است و به منظور کارایی بیش-

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

تر و نتایج مطلوب‌تر، تعداد پرسش‌نامه‌ی بیش‌تری توزیع و سعی شد تا تمام پرسش‌نامه‌ها توسط محقق در اختیار پرسش‌شوندگان قرار داده شود تا با دقت هرچه تمام‌تر دیدگاه‌های افراد جمع‌آوری و تحلیل گردد.

یافته‌های توصیفی

از نظر جنسیت حدود چهل و پنج درصد افراد پاسخ‌گو زن و حدود پنجاه و چهار درصد مرد می‌باشند و از نظر وضعیت تأهل بیست و دو درصد افراد مجرد و شصت و شش درصد متأهل، هفت درصد مطلقه و مابقی همسرانشان فوت کرده‌اند. بیست و نه درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، سی و دو درصد بین ۳۱ تا ۴۰ سال و بیست وچهار درصد بین ۴۱ تا ۵۰ سال و نه درصد بین ۵۱ تا ۶۰ سال و سه درصد ۶۱ سال و بیش‌تر سن دارند. از نظر سواد شانزده درصد بی‌سواد، بیست و دو درصد نهضت و ابتدایی، بیست و دو درصد راهنمایی و سیکل و نوزده درصد متوسطه و دیپلم و هفده درصد فوق دیپلم و لیسانس و دو درصد فوق لیسانس و بالاتر است. سی و شش درصد افراد کم‌تر از یک میلیون تومان، بیست و چهار درصد بین یک تا دو میلیون تومان، سی و سه درصد بین دو تا سه میلیون تومان، چهار درصد بین سه تا چهار میلیون تومان، یک درصد بین چهار تا پنج میلیون تومان درآمد دارند.

توصیف متغیرها: در جدول شماره‌ی (۱) شاخص‌های آماری ابعاد رفاه اجتماعی و توسعه‌ی گردش‌گری روستایی آورده شده است.

جدول شماره‌ی یک- شاخص‌های آماری متغیرهای پژوهش

متغیر	منطقه	تعداد	میانگین	سطح	انحراف معیار	تفاوت میانگین	آزمون تی مستقل	سطح معنی داری
بعد اجتماعی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۴۷/۲	زیاد	۲/۶	۷/۷	۱۶/۲	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۳۹/۵	متوسط	۳/۸			
بعد اقتصادی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۳۴/۲	زیاد	۲/۲	۴/۱	۹/۲	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۳۰/۱	زیاد	۳/۶			

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

بعد زیستی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۴۳/۱	متوسط	۲/۱	4/۵	7/۴	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۳۸/۶	متوسط	۳/۶			
بعد حقوقی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۱۷/۱	متوسط	۱/۶	۲	7/۳	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۱۵/۱	متوسط	۲/۱			
بعد آموزشی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۱۶/۹	متوسط	۱/۹	۲/۸	۱۲/۸	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۱۴/۱	متوسط	۲/۸			
بعد جمعیتی رفاه	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۲۱/۹	متوسط	۲/۶	۴/۸	۱۱/۶	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۱۷/۱	متوسط	۱/۹			
رفاه اجتماعی	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۱۸۰/۳	متوسط	۷/۶	۱۲/۱	۱۸/۳	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۱۶۸/۲	متوسط	۸/۹			
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	روستاهای گردش‌گر	۲۱۶	۱۰۱/۶	زیاد	۹/۴	۹/۳	۱۰/۸۷	۰/۰۰۰۱
	روستاهای غیر گردش‌گر	۴۰۰	۹۲/۳	زیاد	۸/۱			

همان‌طور که مشاهده می‌شود با توجه به میانگین‌ها و سطح معنی‌داری آزمون تی مستقل میزان بعد اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی رفاه اجتماعی و توسعه‌ی گردش‌گری روستایی در بین روستاهای گردش‌گر بیش‌تر از روستاهای غیر گردش‌گر است.

یافته‌های استنباطی

- توسعه‌ی گردش‌گری بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی،

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

آموزشی و جمعیتی) مؤثر است.

در این فرضیه دنبال تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری و رفاه اجتماعی و ابعاد آن بوده و متغیرهای مورد بررسی فاصله‌ای و نرمال بوده؛ لذا برای تأیید و رد فرضیه از ضریب رگرسیون استفاده شده که نتایج آن در جدول (۲) آمده است.

جدول شماره‌ی دو- نتایج حاصل از آزمون رگرسیون بین توسعه‌ی گردش‌گری و رفاه اجتماعی و ابعاد آن

متغیرمستقل: رفاه اجتماعی و ابعاد آن	نوع روستا	متغیر وابسته: توسعه‌ی گردش‌گری				
		ضریب رگرسیون	تعداد نمونه	سطح معنی- داری	شدت همبستگی r2	عرض از مبدأ
بعد اجتماعی رفاه	گردش‌گر	۰/۴۱۹	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۱۷۵	۳۵/۱
	غیر گردش‌گر	۰/۰۵	۴۰۰	۰/۴۲	---	---
بعد اقتصادی رفاه	گردش‌گر	۰/۳۴۱	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۱۱۶	۲۶/۵
	غیر گردش‌گر	۰/۰۶	۴۰۰	۰/۳۷	---	---
بعد زیستی رفاه	گردش‌گر	۰/۲۷۲	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۰۷۴	۳۴/۲
	غیر گردش‌گر	۰/۱۶۳	۴۰۰	۰/۰۱	۰/۰۲۶	۳۰/۸
بعد حقوقی رفاه	گردش‌گر	۰/۲۸	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۰۷۸	۱۲/۵
	غیر گردش‌گر	۰/۲۰۹	۴۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۴۳	۱۱/۲
بعد آموزشی رفاه	گردش‌گر	۰/۲۳۹	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۰۵۷	۹/۵
	غیر گردش‌گر	۰/۱۰۲	۴۰۰	۰/۰۷	---	---
بعد جمعیتی رفاه	گردش‌گر	۰/۳۹۶	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۱۵۷	۱۱/۳
	غیر گردش‌گر	۰/۲۷۸	۴۰۰	۰/۰۰	۰/۰۷۷	۲۲/۹
رفاه اجتماعی	گردش‌گر	۰/۵۸۵	۲۱۶	۰/۰۰	۰/۳۴۲	۱۲۵/۶
	غیر گردش‌گر	۰/۱۸	۴۰۰	۰/۰۰	۰/۰۳۲	۱۲۱/۷

همان‌طور که در جدول (۲) مشاهده می‌شود تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بربعد اجتماعی و اقتصادی و آموزشی رفاه اجتماعی در روستاهای غیر گردش‌گر مؤثر نبوده، ولی در روستاهای گردش‌گر موثر می‌باشد. همچنین تاثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بر میزان رفاه اجتماعی موثر می‌باشد. چون سطح معنی‌داری (p=۰۰۰) آزمون کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و مثبت- بودن مقدار آزمون نشان‌گر رابطه‌ی مستقیم و مثبت، توسعه‌ی گردش‌گری روستایی و رفاه اجتماعی است. یعنی هرچه توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بیش‌تر، میزان رفاه اجتماعی نیز در

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

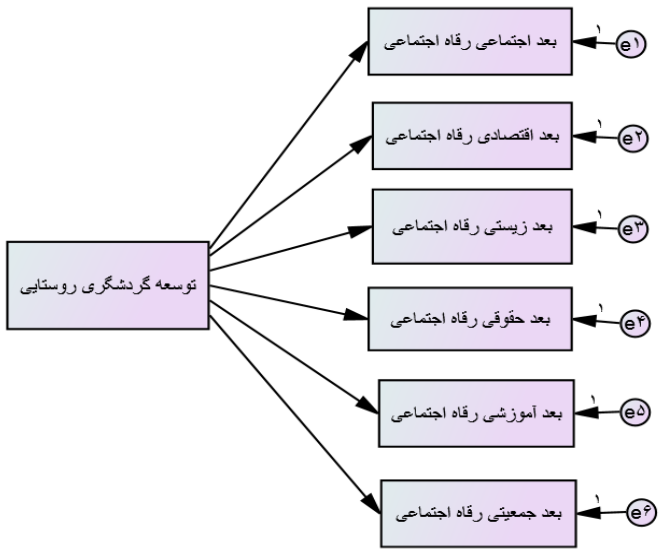
روستاها بیش‌تر می‌شود. به این ترتیب معادله‌ی رگرسیونی رفاه اجتماعی در روستاهای گـردش‌گـر و غیر گردش‌گر به صورت زیر خواهد بود.

(توسعه‌ی گردش‌گری ۰/۵۸۵) + ۱۲۵/۶ = میزان رفاه اجتماعی در روستاهای گردش‌گر
(توسعه‌ی گردش‌گری ۰/۱۸) + ۱۲۱/۷ = میزان رفاه اجتماعی در روستاهای غیر گردش‌گر

مدل تبیین ساختاری

تأثیر متغیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) از طریق آزمون رگرسیون(مدل مسیر) از طریق نرم‌افزار Amos با مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفته است. پارامترهای آزاد در مدل تدوین‌شده شامل واریانس‌ها و وزن‌های رگرسیونی در جدول شماره (۵،۴،۳) منعکس شده‌اند. در مجموع ۱۳ پارامتر برای برآورد آزاد تعریف شده‌اند. برای محاسبه درجه‌ی آزادی (DF) باید تعداد عناصر غیر زائد در ماتریس کوواریانس (NRE) را از تعداد پارامترهای آزاد(FP) کم کنیم؛ به همین ترتیب داریم:

$$DF = NRE - FP \rightarrow DF = 28 - 13 \rightarrow DF = 15$$

شکل شماره‌ی یک- مدل نظری: تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن(اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی)

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

شکل شماره‌ی (۱) مدل نظری پژوهش را نشان می‌دهد که در برنامه‌ی Amos براساس فرضیه‌ها طراحی شده است که در آن تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی با رفاه اجتماعی و ابعاد آن (اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی) سنجیده شده است.

جدول شماره‌ی سه- مربوط به واریانس متغیرهای بررسی‌شده

مدل	شرح	مقادیر	S.E.	C.R.	P
مدل ساختاری	واریانس متغیر خطای مربوط به توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	۳۰۰/۲	۲۱/۲۶	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E1 (مربوط به بعد اجتماعی رفاه اجتماعی)	۲۳	۱/۶۳	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E2 (مربوط به بعد اقتصادی رفاه اجتماعی)	۱۴/۶۲	۱/۰۳	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E3 (مربوط به بعد زیستی رفاه اجتماعی)	۳۱/۳۸	۲/۲۲	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E4 (مربوط به بعد حقوقی رفاه اجتماعی)	۸/۰۶	۰/۵۷	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E5 (مربوط به بعد آموزشی رفاه اجتماعی)	۲۹/۸۶	۲/۱۱	۱۴/۱۲	***
	واریانس متغیر خطای E6 (مربوط به بعد جمعیتی رفاه اجتماعی)	۱۸/۹۲	۱/۳۴	۱۴/۱۲	***

جدول شماره‌ی چهار- مربوط به وزن‌های رگرسیونی متغیرهای بررسی‌شده

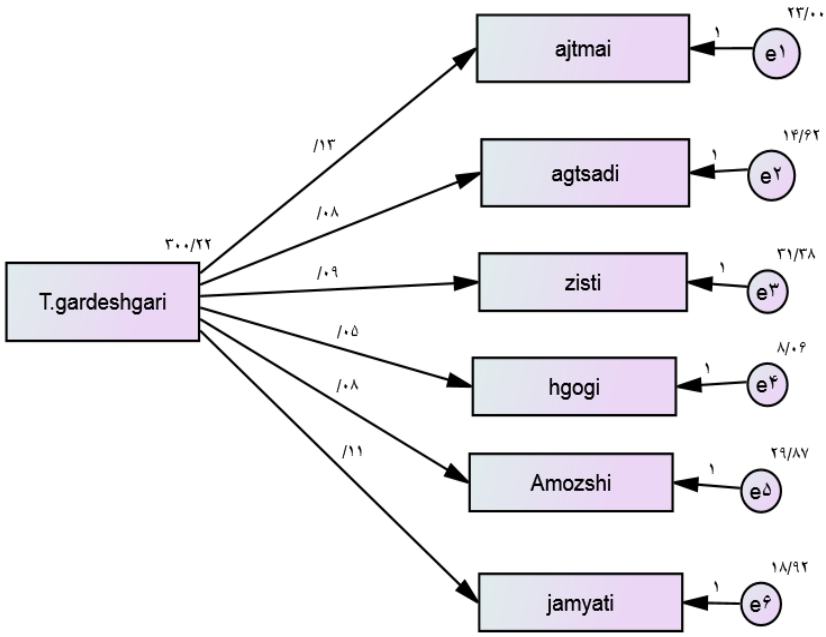
مدل	متغیر مستقل	تأثیر	متغیر وابسته	برآورد	S.E.	C.R.	P
مدل مسیر	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد اجتماعی رفاه اجتماعی	۰/۱۳	۰/۰۱۴	۹/۲۱	***
	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد اقتصادی رفاه اجتماعی	۰/۰۸	۰/۰۱۱	۷/۲۴	***
	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد زیستی رفاه اجتماعی	۰/۰۹	۰/۰۱۶	۵/۶۵	***
	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد حقوقی رفاه اجتماعی	۰/۰۵	۰/۰۰۸	۵/۸۲	***
	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد آموزشی رفاه اجتماعی	۰/۰۸	۰/۰۱۶	۴/۹۲	***
	توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	←	بعد جمعیتی رفاه اجتماعی	۰/۱۱	۰/۰۱۳	۸/۶۰	***
تعداد کل عناصر غیر زائد در ماتریس کوواریانس مشاهده شده (NRE)							۲۸
تعداد کل پارامترهای آزاد (FP)							۱۳
تعداد متغیرهای درونی							۷
تعداد متغیرهای بیرونی							۶
درجه‌ی آزادی (DF)							۱۵

مقادیر رگرسیونی مدل شکل (۲) و جدول (۴) حاکی از آن است که توسعه‌ی گردش‌گری روستایی به میزان (۰/۱۳= ß) بر بعد اجتماعی رفاه اجتماعی، به میزان (۰/۰۸= ß) بر بعد اقتصادی

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

رفاه اجتماعی، به میزان (۰/۰۹= ß) بر بعد زیستی رفـاه اجتمـاعی، بـه میـزان (۰/۰۵= ß) بـر بعـد حقوقی رفاه اجتماعی، به میزان (۰/۰۸= ß) بر بعد آموزشی رفاه اجتماعی، به میزان (۰/۱۱= ß) بـر بعد جمعیتی رفاه اجتماعی مؤثر است. چون سطح معنی‌داری(p) آن‌ها کوچک‌تر از ۰/۰۵ است.

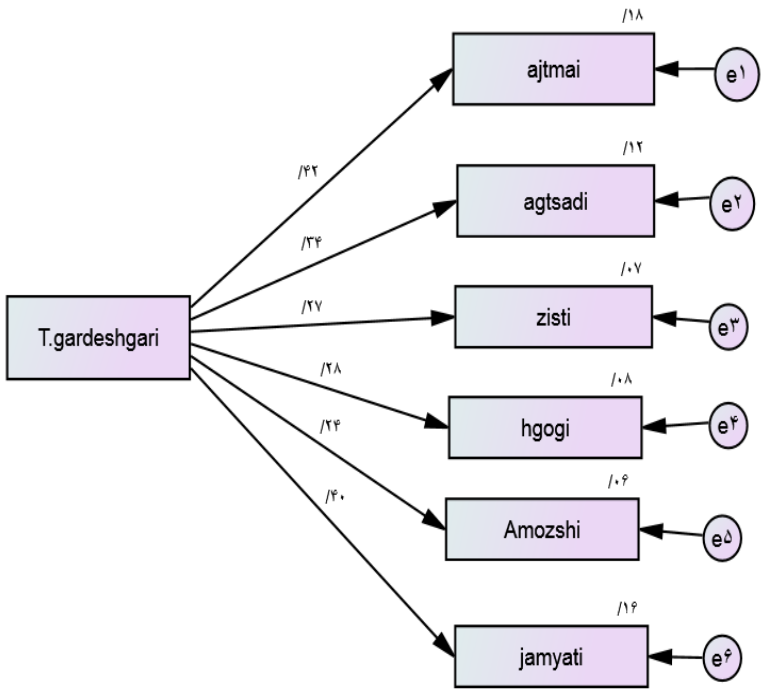

شکل شماره‌ی دو- مدل تجربی با مقادیر وزن‌های رگرسیونی مربوط به تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی و بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن(اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی)

مقادیر رگرسیونی شکل (۲) حاکی از آن است که توسعه‌ی گردش‌گری روستایی به میزان (ß=۰/۱۳) بر بعد اجتماعی رفاه اجتماعی، به میزان (ß=۰/۰۸) بر بعد اقتصادی رفاه اجتماعی، به میزان (ß=۰/۰۹) بر بعد زیستی رفاه اجتماعی، به میزان (ß=۰/۰۵) بر بعد حقوقی رفاه اجتماعی، به میزان (۰/۰۸=) بر بعد آموزشی رفاه اجتماعی، به میزان (ß=۰/۱۱) بر بعد جمعیتی رفاه اجتماعی مؤثر است. چون سطح معنی‌داری آن‌ها p< ۰/۰۵ می‌باشد .

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

شکل شماره‌ی سه- مدل تجربی با مقادیر وزن‌های رگرسیونی استانداردشده مربوط به تأثیر توسعه‌ی گردش‌گری روستایی بر رفاه اجتماعی و ابعاد آن(اجتماعی، اقتصادی، زیستی، حقوقی، آموزشی و جمعیتی)

جدول شماره‌ی پنج- مربوط به وزن‌های رگرسیونی متغیرها استانداردشده به ترتیب اثر

متغیر مستقل	متغیر وابسته	وزن‌های رگرسیونی	وزن‌های رگرسیونی استاندارد
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد اجتماعی رفاه اجتماعی	۰/۱۳	۰/۴۲
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد جمعیتی رفاه اجتماعی	۰/۱۱	۰/۴۰
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد اقتصادی رفاه اجتماعی	۰/۰۸	۰/۳۴
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد حقوقی رفاه اجتماعی	۰/۰۵	۰/۲۸
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد زیستی رفاه اجتماعی	۰/۰۹	۰/۲۸
توسعه‌ی گردش‌گری روستایی	بعد آموزشی رفاه اجتماعی	۰/۰۸	۰/۲۴

در جدول (۵) و شکل (۳) به ترتیب وزن‌های رگرسیونی استانداردشده نشان داده شده است و توسعه‌ی گردش‌گری روستایی از بین ابعاد رفاه اجتماعی بیش‌ترین اثر را بر بعد اجتماعی (۰/۴۲) دارد و بعد از آن به ترتیب بر بعد جمعیتی (۰/۴۰)، بعد اقتصادی (۰/۳۴)، بعد حقوقی (۰/۲۸)، بعد

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

زیستی(۰/۲۷) و کم‌ترین اثر را بر بعد آموزشی رفاه اجتماعی(۰/۲۴) دارد.

شاخص‌های برازش و نیکویی مدل

در این قسمت از پژوهش بررسی می‌شود که داده‌های گردآوری‌شده تا چه حد حمایت‌کننده مدلی است که به لحاظ نظری تدوین شده است.

در جدول (۶) مقادیر شاخص‌های مطلق از جمله: درجه‌ی آزادی، کای اسکوئر– خی دو، AGFI شاخص نیکویی[۱] برازش اصلاح‌شده، RMR ریشه‌ی میانگین مربعات باقی‌مانده[۲] و شاخص‌های تطبیقی از جمله: GFI شاخص نیکویی برازش[۳]، IFI شاخص برازش افزایشی[۴]، NFI شاخص برازش هنجارشده یا شاخص برازش بنتلر – بونت [۵]، TLI شاخص توکر لویس[۶] و شاخص‌های اقتصادی از جمله RMSEA ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد[۷]، CMIN/DF کای اسکوئر هنجارشده هستند.

جدول شماره‌ی شش- مربوط به شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری

شاخص		مقادیر مدل	مقادیر لازم برای برازش و نیکویی مدل
مطلق	درجه‌ی آزادی	۱۵	--
	کای اسکوئر	۶۴/۵	--
	سطح معنی‌داری	۰۰۰	کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد
	GFI	۰/۹۴	بزرگ‌تر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد
	AGFI	۰/۹۲	بزرگ‌تر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد
	RMR	۰/۲۳	کوچک‌تر از ۰/۹ نزدیک به صفر باشد
تطبیقی	TLI	۰/۹	بزرگ‌تر از۰/۹ نزدیک به یک باشد
	CFI	۰/۹۱	بزرگ‌تر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد
	IFI	۰/۸۹	بزرگ‌تر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد
	NFI	۰/۹	بزرگ‌تر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد

[1] Adjusted Goodness of Fit Index
[2] Root Mean Squared Residual
[3] Goodness of Fit Index
[4] Incremental Fit Index
[5] Normal Fit Index (Bentler – Bonett Index)
[6] Tucker – Lewis Index
[7] Root Mean Squared Error of Approximation

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

اقتصادی	RMSEA	۰/۲۱	کوچک‌تر از ۰/۸ نزدیک به صفر باشد
	Cmin/DF	۴/۳	بین ۵-۳ باشد
	PNFI	۰/۵۳	۰/۶ – ۰/۵

بر اساس منابع موجود در یک الگوی معادلات ساختاری مطلوب لازم است شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش هنجارشده (NFI)، شاخص برازش افزایشی (IFI) و شاخص توکر لویس (TFI) بزرگتر از ۰/۹ نزدیک به یک باشد. همچنین لازم است ریشه‌ی میانگین مربعات باقی‌مانده (RMR) کوچک‌تر از ۰/۹ و ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد و نسبت کای اسکوئر به درجه‌ی آزادی کم‌تر از بین ۵-۳ باشد.

همان‌طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود برای الگوی معادله‌ی ساختاری برازش‌یافته، کای اسکوئر برابر با ۶۴/۵، نسبت کای اسکوئر به درجه‌ی آزادی برابر با ۱۵، شاخص‌های برازش هنجارشده ۰/۸۹، برازش افزایشی ۰/۹۱ و نیکویی برازش به ترتیب ۰/۹۲، ریشه‌ی میانگین مربعات باقی‌مانده ۰/۲۳ و ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد ۰/۲۱ به دست آمده است. کلیه‌ی شاخص‌های برازش الگوی نهایی، از برازش کاملاً رضایت‌بخش مدل حکایت دارد.

بحث و نتیجه گیری

پیشنهادهای ارائه‌شده برای بهبود و توسعه‌ی گردش‌گری در روستاهای شهرستان کوهرنگ:

- ✓ ارائه‌ی مطالب در مورد روستاهای گردش‌گر در کتاب‌های راهنما و اطلاعات عمومی؛
- ✓ تبلیغ روستاهای گردش‌گر برنامه‌های شبکه‌های تلویزیونی سراسری؛
- ✓ ارائه‌ی مطالب در مورد روستاهای گردش‌گر در اینترنت و شبکه‌های مجازی؛
- ✓ تهیه‌ی بروشورها، پوسترها، نقشه‌ها، دفترچه‌های راهنمای ارائه‌شده توسط ادارات و سازمان‌ها در مورد روستاهای گردش‌گر؛
- ✓ گسترش خدمات راهنمایی مسافران به محل‌های دارای امکانات اقامتی و پذیرایی در روستاهای گردش‌گر؛
- ✓ گسترش خدمات بهداشتی و درمانی در روستاهای گردش‌گر؛
- ✓ گسترش خدمات بانکی و پولی در روستاهای گردش‌گر؛
- ✓ گسترش خدمات تعمیراتی برای وسیله‌ی نقلیه در روستاهای گردش‌گر؛
- ✓ بسترسازی به منظور استفاده از مشارکت مردمی و بخش خصوصی در توسعه‌ی گردش-

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

گری؛

- ✓ تصویب طرح‌های مربوط به توسعه‌ی معابر، فضای سبز و تأسیسات گردشگری؛
- ✓ برنامه‌ریزی در جهت آماده‌سازی زیرساخت‌های گردشگری؛
- ✓ استفاده از تکنولوژی جهت مدیریت گردشگری؛
- ✓ تدوین و تصویب ضوابط تسهیل‌کننده‌ی توسعه‌ی گردشگری؛
- ✓ ایجاد امنیت به طوری که گردشگران در شب در محل اسکان بدون وجود مشکل تنها بمانند؛
- ✓ امنیت مسافران و گردشگران از آزار و اذیت و ضرب و شتم قرار گرفتن؛
- ✓ ایجاد امنیت و ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون وجود مشکل توسط گردشگران؛
- ✓ ایجاد امنیت به همراه داشتن کیف پول، همراه با سایر لوازم قیمتی توسط گردشگران؛
- ✓ گسترش مهمان‌نوازی اهالی؛
- ✓ رفتار مناسب و برخورد خوب اهالی محله با گردشگران؛
- ✓ حفظ سنت‌ها و آداب رسوم محلی و روش‌های زندگی اهالی؛
- ✓ برقراری ارتباط راحت اهالی محلی با گردشگران؛
- ✓ ایجاد جذابیت گردشگری خاص و برگزاری جشنواره‌های خاص؛
- ✓ ایجاد و حفظ جذابیت‌های معماری؛
- ✓ ایجاد آرامش و راحتی برای استراحت گردشگران؛
- ✓ ایجاد فرصت‌هایی برای کنجکاوی و تجربه‌ی جدید گردشگران.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

منابع

۱. آپوستولوپولوس، استلایوادی ویورکوس (۱۳۸۴) **جامعه‌شناسی گردشگری**، ترجمه‌ی بیژن شفیعی، رشت: نشر وارسته.

۲. تقدیسی، احمد؛ تقوایی، مسعود و سیامک پیری (۱۳۹۱) «تحلیلی بر نگرش جامعه‌ی میزبان به اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهرستان دالاهو»، **فصل‌نامه‌ی برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)**: ۲(۱): ۱۴۰-۱۲۱.

۳. جمعه‌پور، محمود و شکوفه احمدی (۱۳۹۰) «تأثیر گردشگری بر معیشت پایدار روستایی»، **مجله‌ی پژوهش‌های روستایی، ۲(۵)**: ۶۳-۳۳.

۴. خشنود، عفت؛ مهدوی، مسعود و اسماعیل قادری (۱۳۹۶) «تأثیرگردشگری خانه‌های دوم بر اقتصاد روستایی دهستان ابرشیوه»، **فصل‌نامه‌ی اقتصاد فضا و توسعه‌ی روستایی**، شماره‌ی ۲۲: ۱-۱۶.

۵. رومیانی، احمد؛ هادی‌پور جمشید و مرضیه حجی‌پور (۱۳۹۵) «برآورد و سنجش رابطه‌ی اثرگذاری گردشگری با کاهش فقر در مناطق روستایی»، **فصل‌نامه‌ی فضای گردشگری، ۵(۲۰)**: ۹۸-۸۱.

۶. زاهدی اصل، محمد (۱۳۸۹) **مبانی رفاه اجتماعی**، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

۷. سازمان جهانی گردشگری (۲۰۱۹) **برنامه‌ریزی توریسم در سطح ملی و منطقه‌ای**، ترجمه‌ی دکتر بهرام رنجبریان، اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی، دانشگاه اصفهان.

۸. سیر، رضا؛ احمدیان، محمدعلی؛ جعفری، حمید و کتایون علیزاده (۱۳۹۶) «نقش گردشگری در اشتغال‌زایی مناطق روستایی»، **فصل‌نامه‌ی جغرافیا**، شماره‌ی ۵۵: ۴۸-۳۳.

۹. شارپلی، جولیا و ریچارد شارپلی (۱۳۸۰) **گردشگری روستایی**، ترجمه‌ی رحمت‌الله منشی‌زاده و فاطمه نصیری، تهران: نشر منشی.

۱۰. صیدایی، اسکندر (۱۳۹۱) «سنجش اثرات اقتصادی فرهنگی و اجتماعی توسعه‌ی گردشگری»، **مجله‌ی علمی پژوهشی برنامه‌ریزی فضایی**، ۲(۳): ۱۱۰-۹۱.

۱۱. فرجی ملایی، امین؛ نعمت‌پور، محمد و امید عشریه (۱۳۹۶) «تحلیل سیستمی اثرات مثبت و منفی توسعه‌ی گردشگری ایران با رویکرد آینده‌پژوهی»، **دوفصل‌نامه‌ی مطالعات**

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

اجتماعی گردشگری، ۵(۹)، بهار و تابستان: ۱۸۹-۱۵۱.

۱۲. قاسمی، وحید؛ مهربانی، مرضیه و زهرا طاهری (۱۳۹۲) «تبیین رفاه اجتماعی و تأثیر آن بر احساس امنیت (مطالعه‌ی موردی شهر اصفهان)»، **برنامه‌ریزی رفاه و توسعه‌ی اجتماعی**، ۵(۱۷): ۱۳۱-۱۷۶.

۱۳. لانکوار، روبر (۱۳۸۱) **جامعه‌شناسی جهان‌گردی و مسافرت**، ترجمه‌ی صلاح‌الدین محلاتی، تهران: انتشارات دانش‌گاه شهید بهشتی.

۱۴. ماکارو، دیوید (۱۳۸۷) **رفاه اجتماعی**، ترجمه‌ی محمدتقی جغتایی، تهران: انتشارات دانش‌گاه علوم بهزیستی و توان بخشی.

۱۵. مسعود اصل، ایروان (۱۳۸۸) **نظام رفاه اجتماعی در جهان**، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

۱۶. مودودی، مهدی؛ بوذرجمهری، خدیجه، شایان، حمید و محمود ضیایی (۱۳۹۴) «نقش گردشگری در تحولات اقتصادی اجتماعی روستاهای هدف استان گلستان»، **فصل‌نامه‌ی جغرافیا و توسعه‌ی ناحیه‌ای**، شماره‌ی ۲: ۲۸-۱.

۱۷. میسون، پیتر (۱۳۸۷) **گردشگری اثرات برنامه‌ریزی مدیریت**، ترجمه‌ی روزبه میرزایی و پونه ترابیان، تهران: انتشارات ترمه.

۱۸. نرگسی، شهین؛ بابکی، روح‌اله و مهناز عفتی (۱۳۹۷) «بررسی رابطه‌ی بین گردشگری، رشد اقتصادی و توسعه‌ی مالی در ایران (۱۳۹۵-۱۳۶۸)»، **فصل‌نامه‌ی اقتصاد مالی**، ۱۲(۴۴): ۶۸-۴۱.

19. Bracaglia, Valentina; D'Alfonso, Tiziana; Nastasi, Alberto; Sheng, Dian; Wan, Yulai; Zhang, Aming. (2020). High-speed rail networks, capacity investments and social welfare, Transportation Research Part A: Policy and Practice, Volume 132, February 2020, Pages 308-323.

20. Cohen, S. A., & Hopkins, D. (2019). *Autonomous vehicles and the future of urban tourism. Annals of Tourism Research, 74, 33–42.* doi:10.1016/j.annals.2018.10.009

21. Cohen, S. A., & Hopkins, D. (2019). *Autonomous vehicles and the future of urban tourism. Annals of Tourism Research, 74, 33–42.* doi:10.1016/j.annals.2018.10.009

22. Copeland, B. R. (2012). "TOURISM AND WELFARE-ENHANCING EXPORT SUBSIDIES*." Japanese Economic Review 63(2): 232-243.

23. Croes, R., Ridderstaat, J., & Shapoval, V. (2020). *Extending tourism competitiveness to human development. Annals of Tourism Research, 80,*

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

102825. doi:10.1016/j.annals.2019.102825

24. Dolnicar, S., & Ring, A. (2014). *Tourism marketing research: Past, present and future. Annals of Tourism Research, 47, 31–47.* doi:10.1016/j.annals.2014.03.008

25. Fleurbaey, M. (2012). "Fairness, responsibility, and welfare." OUP Catalogue.Hasanat , S.A and Hysat , A.S. 2011. Sociocultural Impacts of Tourism on the Local community in Petra , Jordan Journal of Sciences , Volume 4 , No.1, pp. 43-52.

26. Harris, Kevan. (2017). A Social Revolution; Politics and the Welfare State in Iran, University of California Press; Oakland, California, ISBN:9780520280816.

27. Jin, C., Xu, J., & Huang, Z. (2019). *Spatiotemporal analysis of regional tourism development: A semiparametric Geographically Weighted Regression model approach. Habitat International, 87, 1–10.* doi:10.1016/j.habitatint.2019.03.011

28. Kim, S. & Jamal, T. (2015). The co-evolution of rural tourism and sustainable rural development in Hongdong, Korea: complexity, conflict and local response. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(89), 1363-1385.

29. Koçak, E., Ulucak, R., & Ulucak, Z. Ş. (2020). *The impact of tourism developments on CO2 emissions: An advanced panel data estimation. Tourism Management Perspectives, 33, 100611.* doi:10.1016/j.tmp.2019.100611

30. Long, Xianling; Ji, Xi. (2019). Economic Growth Quality, Environmental Sustainability, and Social Welfare in China - Provincial Assessment Based on Genuine Progress Indicator (GPI), Ecological Economics, Volume 159, May 2019, Pages 157-176.

31. Mutana, S., & Mukwada, G. (2018). *Mountain-route tourism and sustainability. A discourse analysis of literature and possible future research. Journal of Outdoor Recreation and Tourism.* Volume 24, December 2018, Pages 59-65; doi:10.1016/j.jort.2018.08.003

32. Nguyen, T. Q. T., Young, T., Johnson, P., & Wearing, S. (2019). *Conceptualising networks in sustainable tourism development. Tourism Management Perspectives, 32, 100575.* doi:10.1016/j.tmp.2019.100575

33. Regmi, N. 2016. Rural Tourism in Nepal: Development and Sustainability, A Case Study of Parbat District, Nepal, Bachelor's Thesis Centria University of Applied Sciences, Degree Programme in Tourism, Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola, Finland.

34. Ryan, C. (2018). Future trends in tourism research – Looking back to look forward: The future of " Tourism Management Perspectives." Tourism Management Perspectives, 25, 196–199. doi:10.1016/j.tmp.2017.12.005

35. Sakyi, Daniel; Bonuedi, Isaac; OseiOpoku, Eric Evans. (2018). Trade facilitation and social welfare in Africa, Journal of African Trade, Volume 5, Issues 1–2, December 2018, Pages 35-53.

36. Sheng, L., & Tsui, Y. (2009). *A general equilibrium approach to*

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]

tourism and welfare: The case of Macao. Habitat International, 33(4), 419–424. doi:10.1016/j.habitatint.2009.01.002

37. Turkay, B., Dıncer, F. I., & Dincer, M. Z. (2019). *An Evaluation of New Values in Economy and Their Impacts on Future Transformation in Tourism. Procedia Computer Science, 158, 1095–1102.* doi:10.1016/j.procs.2019.09.151

38. Urry, John(2003), *The Sociology of Tourism,* In Christopher P. Cooper (Ed.), Classic Reviews in Tourism (pp. 12-96). Channel View Publications

39. Wang, L., & Yotsumoto, Y. (2019). *Conflict in tourism development in rural China. Tourism Management, 70, 188–200.* doi:10.1016/j.tourman.2018.08.012

40. Weaver, D. (2013). Tourism and the Chinese Dream: Framework for Engagement. Annals of Tourism Research, 551, 54-65.

41. Wondirad, A. (2019). *Retracing the past, comprehending the present and contemplating the future of cruise tourism through a meta-analysis of journal publications. Marine Policy, 108, 103618.* doi:10.1016/j.marpol.2019.103618

42. Wondirad, A., & Ewnetu, B. (2019). *Community participation in tourism development as a tool to foster sustainable land and resource use practices in a national park milieu. Land Use Policy, 88, 104155.* doi:10.1016/j.landusepol.2019.104155

43. Yuxi, Z., & Linsheng, Z. (2020). *Identifying conflicts tendency between nature-based tourism development and ecological protection in China. Ecological Indicators, 109, 105791.* doi:10.1016/j.ecolind.2019.105791.

[Downloaded from scdsjournal.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.52547/scds.8.4.151]